

ИМЕ/НАСЛОВ	Дозволете му на вашето дете да води и следете го водството на вашето дете!
ВОЗРАСТ	0-3
ОПИС	Најдобар начин да го охрабрите вашето дете да комуницира е да му дозволите да ја започне интеракцијата со вас и наместо сами да ја водите или насочувате интеракцијата, оставете го вашето дете да води. Кога ќе му дозволите на вашето дете да води и да одговори со интерес на она што тој/таа ви го кажува, ќе сака уште повеќе да комуницира со вас! Првиот чекор е да се соочите лице в лице, што значи дека ќе ја спуштите положбата и ќе ја ставите главата пред главата на вашето дете. На тој начин можете полесно да се поврзете, да го споделите моментот и двајцата подобро да се гледате и слушате. Следниот чекор е да набљудувате, чекате и слушате - што значи дека го набљудувате неговиот говор на телото, забележувате што гледа вашето дете и откако ќе откриете кој е неговиот моментален интерес, треба да го коментирате! Потоа треба да почекате вашето дете да одговори на интеракцијата со тоа што ќе престане да зборува, ќе се наведнува напред кон вашето дете и ќе го гледа со очекување. Чекањето на овој начин ќе им испрати порака дека сте подготвени да одговорат или, уште подобро, самите да го преземат водството. Најважното нешто што треба да се запамети при чекањето е да му дадете на вашето дете доволно време да разбере дека очекувате да испрати порака, без оглед на модалитетот (звук, збор, гест, израз на лицето, контакт со очите итн.). И откако вашето дете ќе одговори, треба да слушате, што значи дека треба да обрнете големо внимание на зборовите и звуците на вашето дете без да ги прекинувате, дури и ако веќе сте сфатиле што ви кажува. Треба веднаш да одговорите со интерес на зборовите на вашето дете, бидејќи одговарањето на неговата порака со ентузијазам му помага на вашето дете да го поврзе вашиот одговор со пораката што ја испратил. Имајте насмеано лице, користете различни анимации и варијации на гласот, забавни звуци и зборови и имитација. Важно е да се менувате за да ја одржувате интеракцијата бидејќи колку подолго ја одржувате интеракцијата, толку повеќе можности вашето дете има да научи како да комуницира. Ќе има моменти кога нема да ја разберете пораката на вашето дете, а тие ситуации можат да бидат фрустрирачки за двајцата. Во вакви моменти, обидете се да ја погледнете ситуацијата за индикации и да погодите што ви кажуваат. Важно е да им дадете до знаење дека тоа што го кажуваат е важно за вас и дека се трудите сè од себе да ги разберете.
ЛИНКОВИ, ИЗВОРИ	Weitzman, E. (2017). Потребни се двајца за да разговараат: Практичен водич за родители на деца со доцнење на говорот (5то издание). Торонто: Центарот Ханен.

ИМЕ/НАСЛОВ	Користете рутини за да поттикнете интеракција!
ВОЗРАСТ	0-3
ОПИС	Рутините се активности кои се случуваат речиси на ист начин секој ден, кои се повторуваат многу пати и имаат специфични улоги за нивните учесници. Некои од најчестите рутини во секојдневниот живот на вашето дете се будење, менување пелени, облекување, одење/возење до предучилишна установа, купување намирници, време за хранење, време за капење и пред спиење. Рутините се исто така игри со луѓе (како криенка, Криенка, скокоткање или бркање), песни и рими. Рутините ни нудат различни шанси за нашите деца да се менуваат и да учествуваат во различни интеракции. Кога се вклучувате во рутинска активност, треба да следите неколку чекори. Прво, секој пат треба да ја започнувате рутината на ист начин (на пример, Ајде да играме Peek-a-boo!), бидејќи со текот на времето вашето дете ќе почне да ги препознава рутините и да предвидува што ќе се случи. Второ, планирајте кога и како вашето дете ќе направи пресврт во интеракцијата и приспособете ја рутината за да му дадете шанса на вашето дете да направи пресврт, без разлика дали редот е кажување збор, правење гест или правење акција зависи од фазата на развојот и самата рутина на вашето дете. Во текот на рутината треба да ги повторувате повеќе или помалку истите дејства, звуци и зборови бидејќи на вашето дете ќе му биде полесно да ја научи и следи рутината, а исто така да го задржите крајот на ист начин за вашето дете да знае кога рутината завршила. Имајте на ум дека иако рутините се забавни, вашето дете можеби не е секогаш расположено за рутината што сте ја започнале. Ако вашето дете е заинтересирано за нешто надвор од рутината, бидете подготвени да ја прекинете рутината и да го следите нивното водство!
ЛИНКОВИ, ИЗВОРИ	Weitzman, E. (2017). Потребни се двајца за да разговараат: Практичен водич за родители на деца со доцнење на говорот (5то издание). Торонто: Центарот Ханен..

ИМЕ/НАСЛОВ	Дополнете го и проширете го јазикот за време на интеракциите!
ВОЗРАСТ	0-3
ОПИС	Како дел од следењето на водството на нивното дете, родителите спонтано додаваат нови зборови во разговорот. За време на овие први интеракции и искуства, децата ве слушаат како повторувате зборови одново и одново, а со тоа учат нови зборови и фрази и го градат својот вокабулар. Штом вашето дете ќе научи многу зборови, можеби ќе биде подготвено да почне да кажува некои од нив. Вие како возрасен треба да го искористите времето што го поминувате заедно со вашето дете за да додадете јазик како природен дел од интеракциите. Кога додавате јазик во вашите интеракции, треба да одговарате на она што го кажувате со она што се случува во моментот, треба да повторувате важни зборови и да користите различни други зборови и да ги комбинирате за да ја проширите пораката (на пример, ако вашето дете гледа авион како лета, можете да коментирате Авион! Тоа е авион. Авион лета. Авион лета високо на небото!). Можете исто така да ги проширите пораките на вашето дете (на пример, ако вашето дете ве види како јадете јаболко и вели Јаболко, треба да го надополните тој израз и да коментирате Да, јаболко. Мама јаде јаболко). Треба да го истакнете вашиот јазичен израз со користење на различни тонови, стрес, различно темпо и да го споите со гестови и визуелни знаци. Обидете се да не го прашувате вашето дете со прашања, туку да ги проширите неговите реченици од еден или два збора и наместо да ги коригирате кога ќе направи грешка, само нежно повторете ја реченицата со соодветниот збор или изговор. И секогаш запомнете - повторете, повторувајте, повторувајте, бидејќи колку почесто вашето дете слуша збор или фраза што го доловува она што го интересира, толку полесно ќе го разбере и запомни, и толку е поголема веројатноста дека ќе се обиде да го каже!
LINKS, SOURCES	Weitzman, E. (2017). Потребни се двајца за да разговараат: Практичен водич за родители на деца со доцнење на говорот (5то издание). Торонто: Центарот Ханен..

ИМЕ/НАСЛОВ	Играј, играј, играј!
ВОЗРАСТ	0-3
ОПИС	Живееме во брз и динамичен свет и темпо и понекогаш забораваме на важноста на заеднички поминатото време и играње со нашите деца. Играта му помага на нашето дете да научи за светот, како да комуницира и да се согласува со другите, развива вештини за размислување и решавање проблеми, креативност и имагинација и ја зајакнува комуникацијата, како и говорните и јазичните вештини. Моќта на играта доаѓа и од врската што ја создава помеѓу родителот и детето. За да продолжите со интеракцијата, треба да се вклучите во играта следејќи го водството на вашето дете, да му дозволите на детето да истражува и да ужива во играчките на свој начин и да види каде ве води играта. За време на играта треба да создадете можности за вашето дете да се менува, да го следи и коментира што прави вашето дете со кратки, граматички реченици и гестови и погрижете се да го повторувате зборот или фразата најмалку 3-5 пати во текот на интеракцијата бидејќи тоа создава можности за вашето дете да научи нови зборови и фрази, и да ги прошириме постоечките.
ЛИНКОВИ, ИЗВОРИ	Weitzman, E. (2017). Потребни се двајца за да разговараат: Практичен водич за родители на деца со доцнење на говорот (5то издание). Торонто: Центарот Ханен.

ИМЕ/НАСЛОВ	Поттикнете интерес за книги и читање!
ВОЗРАСТ	0-3
ОПИС	Книгите ги запознаваат децата со нови светови и можности за нивниот ум да расте и да се развива, тие нудат посебно време за вас и вашето дете да уживате во чувството на блискост. Тие нудат визуелни знаци за јазикот што го комуницираме и секогаш се тука за да се читаат повторно и повторно. Колку порано почнете да читате и да му раскажувате на вашето дете, толку побрзо читањето ќе стане важен и пријатен дел од вашиот ден и живот. Читањето на глас е најважното нешто што можете да го направите за да го изградите знаењето на вашето дете. Кога читате книга, треба да седите блиску заедно со вашето дете и да се гледате лице в лице. Треба да имате на ум дека времето за приказна не е „само за читање“, туку и време за разговор и вашето дете треба активно да биде вклучено. Дозволете му на вашето дете да ја избере книгата, да ја држи, да ги сврти страниците, да му се даде време да ја погледне страницата и да помине повеќе време на оние за кои најмногу е заинтересиран. Ако му дозволите да ја „читаат“ книгата на свој начин, тие уживаат повеќе во споделувањето книги и, со текот на времето, ангажирајте се во активноста подолго и почесто. Можете исто така да направите свои книги или персонализирани приказни, да му дозволите на вашето дете да чкрта и да црта и да измислува песни и рими што одат заедно со приказните.
ЛИНКОВИ, ИЗВОРИ	Weitzman, E. (2017). Потребни се двајца за да разговараат: Практичен водич за родители на деца со доцнење на говорот (5то издание). Торонто: Центарот Ханен.

